

Transkribering av Socialstyrelsens Podcast På djupet – avsnitt 72 om gränssättning och våldsförebyggande arbete på HVB

Ola:

- Hjärtligt välkommen till Socialstyrelsens podcast På djupet. Idag så ska vi prata om gränssättning och våldsförebyggande arbete på HVB-hem. Med oss idag för att prata om detta så har vi Jenny Jakobson, utredare här på Socialstyrelsen – hjärtligt välkommen Jenny!

Jenny Jakobsson:

- Tack så mycket!

Ola:

- Också med oss två externa gäster, Kristina Bergmark, enhetschef på Mathildagården, det är en del av Humana-koncernen, och Mathildagården är en behandlingsenhet som tar emot flickor, oavsett könsidentitet eller könsuttryck, hjärtligt välkommen Kristina!

Kristina:

- Tack!

Ola:

- Vi har också med oss Lisbeth Knutsen, du är biträdande chef på Mageslagn Utveckling AB, och det HVB-hemmet det är för ungdomar som har psykiatriska- och neuropsykiatriska och sociala svårigheter, hjärtligt välkommen Lisbeth!

Lisbeth:

- Tack ska du ha!

Ola:

- Jag som leder samtalet och podcasten heter Ola Billger. Hörni, gränssättning och våldsförebyggande arbete på ett HVB-hem, hur kan de där utmaningarna se ut i praktiken? Vad är det för situationer vi pratar om som kan uppstå? Kristina?

Kristina:

- Man kan nog behöva lite bakgrund då, om de ungdomarna som vi jobbar med – och då kan jag ju bara prata för Matildagården och vilka vi jobbar med. Men vi tar emot ungdomar som har problematiska bakgrunder, har ofta varit med om många svåra trauman, det kan handla om försummelser, det kan handla om övergrepp, ah men haft väldigt svåra liv så, vilket har lett till att man saknar ganska mycket färdigheter och har skadats lite i sin utveckling. Och det gör ju att många av de ungdomar som vi jobbar med är tvångsomhändertagna och bor hos oss, även fast de inte vill bo hos oss. De är tvingade att vara där och många har en historia av att ha bott på väldigt många institutioner, flyttat runt och har haft en väldigt så otrygg miljö och har skapat sig olika överlevnadsbeteenden där man är verbalt hotfull eller har varit fysiskt våldsam, i kombination med att man skadar sig själv på olika sätt

Ola:

- Och det här kan vara mot personal och mot andra barn eller ungdomar...?

Kristina:

- Ja, precis, jag skulle säga att vi på Matildagården, har vi inte haft några situationer när personal har blivit skadad. Under de sex åren som jag har jobbat där. Men barnen kan ha en historia av att ha skadat t ex personal eller föräldrar eller andra. Men oftast handlar det om att ha skadat sig själv på olika sätt. Genom att till exempel, skära sig, eller att befinna sig i allvarliga risksituationer där man blir utsatt för olika typer av övergrepp; sexuella övergrepp, riskbruk av droger, olika sådana situationer, och de här barnen kommer till oss med de svårigheterna och inlärda beteendena och därmed kan det ju uppstå ju uppstå situationer hos oss där barn är rädda, lite arga, inte kan kontrollera sina känslor, kan vara väldigt utåtagerande, ha sönder saker, rymma, skada sig själva – sällan skada varandra så fysiskt eller oss i personalen, men det tror jag bygger mycket på hur vi jobbar, och vilka förutsättningar som vi kan skapa för de här barnen. Så det är väl lite övergripande. Men en situation kan ju vara ett barn som är jätteupprörd och börjar slå sönder allt som finns på ens rum, till exempel. Det skulle kunna vara en situation. Eller allvarlig skada sig själv.

Ola:

- Lisbet, känner du igen den här bilden?

Lisbet:

- Ja det gör jag, tycker Kristina beskriver den väldigt väl, och jag tänker på att Kristina är inne på något som jag tycker är väldigt väsentligt – att tänka på att sätta samman ungdomar med stora svårigheter oavsett vad det handlar om är ett riskprojekt i sig. Man behöver ha en medvetenhet om att ha de här ungdomarna i grupp utgör stora risker, och man behöver kunna tänka att man ska kunna hantera de här riskerna. När man tänker på vilka situationer som kan uppstå så tycker jag man ofta tänker kring våld – och det kan vara några sådana situationer som kan uppstå på ett HVB-hem – men jag kan också tänka andra som man kanske inte pratar så mycket om, till exempel ungdomar i grupp kan bli väldigt starka och att personal kan tappa lite kontrollen, eller man har inte ungdomarna med sig – de tar liksom över makten, och personalen kan känna sig väldigt maktlös och kan egentligen inte riktigt göra sitt arbete – det kan vara en väldigt svår situation att hantera till exempel.

Ola:

- Ska vi prata om det här i den här podden, men det är ju uppenbart att det är en ganska komplex miljö, det är komplexa barn och ungdomar som har olika typer av bakgrund. Situationen tillsammans kan också utgöra en utmaning för personalen. Jenny, jag tänkte vi kanske skulle börja med att utreda det här begreppet...

Jenny:

- Det är ju inte helt klart alla gånger men det handlar om att sätta ramar för barn och ungas beteende som en del av den omsorg som personalen är ansvarig att ge för barn och unga på HVB. Det kan handla om att begränsa tillgången till internet till exempel för att kunna skydda barn, eller för att kunna få en fungerande skolgång till exempel, men det kan också handla om att behöva eftersöka alkohol, droger, farliga föremål – men också att kunna hantera akuta situationer som kan bli våldsamma. Så det är olika typer av situationer, men det handlar om tvångsåtgärder och begränsningsåtgärder. Syftet ska ju vara att skydda den enskilde ungdomen eller andra ungdomar eller personal. Där någonstans har vi gränssättande åtgärder.

Ola:

- vad får jag göra då, om jag jobbar med de här ungdomarna på ett HVB-hem om en tjej eller en kille håller på att skada sig själv? Du berättar om den här situationen när man håller på att slå sönder ett rum – vad är det jag får göra, hur får jag agera som personal? Vem vill börja? Jenny vill börja!

Jenny:

- Vi måste då gå tillbaka till vad det är för regelverk och vad det är för juridik på HVB och nu pratar vi om kommunala HVB och de privat drivna

HVB-hemmen i Sverige. Det finns ju också HVB i statens regi som kallas ofta för paragraf 12-hem eller de särskilda ungdomsinstitutioner, där gäller särskild lagstiftning som inte finns på övriga HVB. På HVB-hemmen så är det Föräldrabalken som reglerar det mesta av vad personalen faktiskt får göra och ska göra – att ge omsorg och sätta gränser är ju en del av den det som alla barn har rätt till enligt Föräldrabalken. Så det finns en viss otydlighet där. Det finns ingen särskild lagstiftning som reglerar specifikt i specifika situationer vad man får och inte får göra. Så det är många principer som behöver beaktas; barnets bästa till exempel och ska ju vägas då mot – samtidigt som barnen har rätt till integritet och självbestämmande. Så det är komplext...

Ola:

- Kristina..?

Kristina:

- Men jag tror också att det är viktigt att prata om att gränssättning är omsorg. För mig är det viktigt är det ett klurigt juridiskt område, och även om jag tycker att Socialstyrelsen förtydligar i sitt kunskapsmaterial, så blir det även tydligt där att det är många saker där som jag upplever som ställer barnet mot varandra; barnets rätt till skydd i olika situationer, men där också integritetsskyddet är väldigt starkt vilket såklart är bra, jag menar de här barnen är i en situation där de är redan fräntagna otroligt mycket makt över sina liv.

Så därför är det såklart jätteviktigt, men det ställs på sin spets ibland, upplever jag när det är svåra situationer är det en ungdom kanske har droger på sitt rum – vi vet det till 99 procent, men vi har ingen juridisk möjlighet att gå in och genomsöka ditt rum utan ett samtycke, det får bara polis göra. Och när man då jobbar med ungdomar som också kanske inte har tillit än till oss eller, jag menar, då kan det vara svårt att låta oss ingripa i sådana situationer – så det är olika dilemman.

Men att vi ändå har med oss gränssättning är viktigt och så får man arbeta fram hur vi då ska lösa det på vårt HVB-hem, så att, jag tycker att det är viktigt att våra ungdomar ska känna att när de tittar tillbaka på sin tonårsperiod och sitt liv att, att de var också vuxna som agerade som styrde, satte gränser, vägledde där det kanske kan vara svårt för den målgrupp vi jobbar med, att alltid ha förståelse med i stunden – varför vi har vissa regler eller rutiner eller varför vi vill gränssätta eller varför det här barnet inte får göra det här och så, men det är hela tiden en balans att hantera de här dilemmana med en ganska otydlig lagstiftning, vad jag upplever. Men när man ber vår inspektionsmyndighet IVO om hjälp så är det svårt att få vägledning i specifika situationer

Ola:

- Kan man skapa den här förståelsen, för ni pratar ju om de alla tre, balans mellan de åtgärderna man sätter in och att det kan vara svårt då att få de här ungdomarna att förstå i stunden säger du, varför man måste göra vissa åtgärder? Vad säger du Lisbeth, går det att skapa den här förståelsen i efterhand när man har gjort ett ingripande, eller stoppat en konflikt eller försökt söka igenom någons rum i samtycke..?

Lisbeth:

- Det här tycker jag är ett jätteintressant område och jag håller med Kristina om att det här är en svår avvägning ibland att göra – jag tycker ofta att ungdomarna egentligen förstår varför man har vissa regler. Min rekommendation är ändå att man kanske har så få regler som möjligt för då blir det också lättare att efterleva dem, men när jag pratar med ungdomarna då kan de ändå förstå varför vi har de här reglerna som vi har, de tycker inte de är konstiga, de är rätt så begripliga och de är allmängiltiga, de gäller också ute i samhället.
Sen tycker jag också att det finns en annan aspekt av det här som handlar om att ungdomen egentligen kan ofta vara med och utforma vilka regler som han eller hon behöver ha för sitt eget bästa, och de reglerna eller ramar kanske man skulle tala om, kan skilja sig från andra ungdomar eller en annan ungdom behöver ha. Men min, eller vår ambition, eller som vi tänker, är ett bra sätt att arbeta, är faktiskt att försöka få med ungdomarna på den här ramsättningen och också vara med och tänka kring; ja men det här är bra för mig, det här är inte så bra för mig. Och så får man på något vis kompromissa och det kan ibland innebära att man kanske är lite för följsam med ungdomar; men det kan vara viktigare att ungdomen faktiskt får vara med och lägga upp sin egen behandling – även när det gäller när det gäller vissa gränser.

Ola:

- Det kan vara en fördel att ha lite mindre gränser eller lite lösare gränser så att säga, så länge som ungdomen är med på det själv, och förstår varför...?

Lisbeth:

- Jaa, jag tycker så – att det kan vara så. Jag har ett ganska färskt exempel med, i det här fallet en flicka, som har tagit en överdos. En ganska allvarlig överdos tabletter och som efter att ha varit inlagd. Och ska då fortsätta sin placering hos oss, kan behöva vissa skyddande ramar. Och då kan man behöva göra upp dem, eller jag tycker i alla fall att det är en fördel om man kan göra upp tillsammans med ungdomen. Vad gäller nu? Hur länge ska du vara ute? Vad ska du göra när du är ute? Vem ska du träffa? Det blir en annan tydlighet kanske i andra fall inte är så nödvändig. Och jag tycker att ungdomarna rätt ofta kan vara med och lägga upp de här, ja men gör en plan som kanske räcker en vecka eller två

veckor framåt. Det tycker jag ofta är mer framkomligt än om personalen bara bestämmer 'Nu gör vi så här!' eller 'Nu får det vara så här!'

Ola:

- Din erfarenhet är egentligen att lyssna in och försöka samarbeta kring ... håller du med du med om det, Kristina?

Kristina:

- Mmm, absolut, jag håller verkligen med – det är också viktigt att se varje ungdoms enskilda behov utifrån situationen – en ungdom behöver ett visst bemötande eller en viss plan eller ha möjlighet att delta och planera på ett sätt medan en annan ungdom kanske inte har det, så att vårt jobb blir ju verkligen att ... ungdomarna bor oftast väldigt länge hos oss; de bor 1-2 år – så att det är också ett väldigt viktigt för oss att lära att känna varje individ. Och vad behöver det här barnet; det ska ju vara individuell behandling, individuella planer och jag menar där blir det ju jätteviktigt att i samråd med det här barnet, när en situation har varit, innan en situation att göra en plan tillsammans med barnet. Hur ska vi hantera de här situationerna. Innan, under och efter. Och där upplever jag precis som Lisbeth säger, att många av våra barn och ungdomar har förståelse kring det. Sen kan det vara i vissa fall där det är mycket svårare för barnet att kanske förstå eller att vilja samarbeta av rädslan kanske att tappa kontroll.

Allting har ju ofta sina orsaker till varför ett barn har svårt för det men håller verkligen med om att en plan behöver göras tillsammans med det barnet. Då är det mycket större chans att det går att följa, jag menar det är ju ofta det kommer barn till oss som det de är allra räddast för att förlora är sin kontroll när de har behövt klara sig själva hela livet och har fått bestämt över sig själv. Och här kommer vi ha mycket ha mycket åsikter om hur livet ska levas eller vad som ska göras och inte och det är jättesvårt.

Ola:

- Jenny, hur tänker du när du hör på reflektionen?

Jenny:

- Ja, men jag tycker det är så fina exempel här på det här med göra ungdomarna delaktiga; säga sin åsikt och vara med och fatta de här besluten och de här ramarna, så det är någonting som vi ser också i forskning att barn och unga – deras hälsa och utveckling främjas av få vara med och diskutera mycket och få bli lyssnade på och få vara med att bestämma. Och det är ju också en del i det här att utveckla autonomi och självständighet i en del i vuxen-blivandet som naturligtvis gäller de här ungdomarna också precis som alla andra tonåringar

Ola:

- Du är inne Lisbeth på den här situationen lite grann, personal och ungdomar och att ungdomar tar över makten, jag tänker vi ska återvända lite grann till den, snart, men bara för att avsluta den här delen av samtalet – mycket gissar jag beror på vilket förebyggande arbete man kan göra på ett HVB-hem innan de här situationerna uppstår – har jag rätt eller har jag fel? Jag har rätt säger du, Kristina...?

Kristina:

- Ja, absolut, men också hur man hanterar situationen när den väl uppstår, hur man arbetar med den – situationen. Det är redan från dag ett – vi känner ju ofta till ganska övergripande vad barnet har för problematik, vi får en överlämning från socialtjänsten, vi gör en matchning, och det är väldigt noggrant men ganska ofta så följer det med saker som kanske ingen vet – socialtjänsten har ingen information om det, så det blir också viktigt från dag ett att verkligen observera och kartlägga och försöka, i vårt fall som har kbt som grundmetod, vad är funktionen bakom olika beteenden, vem är det här barnet? Och sen också skapa förutsättningar på boendet. Med tydlighet, med ett ramverk som absolut måste vara flexibelt men ändå någon form av grundram för boendet – hur det ska fungera, vad som gäller, jobba mycket med att förbereda ungdomen. Nu är det så här, placeringstiden kommer se ut så här. Du kommer träffa din, om man nu har en familj, då och då. Göra en plan redan från dag ett.

Okej, det som föranledde att du hamnade här är att du hamnade i en konflikt, på ett annat HVB-hem och det slutade med en våldssituation som gjorde att du inte; att du blev utskriven därifrån. Hur ska vi jobba med det nu?

Eller du har rymt flera gånger från, ja, vad det nu är ... så att från dag ett jobba med det och när situationen uppstår, vad är det som saknas därifrån? Är det färdigheter eller vad det nu kan vara? Jag jobbar stenhårt med det från dag ett!

Ola:

- Lisbeth Knudsen, du beskrev här tidigare i podden hur man kan komma till en situation där ungdomarna nästan tar makten på ett HVB-hem. Kan du utveckla det lite grann hur hamnar man i en sådan situation?

Lisbeth:

- Det var ett exempel på en sådan situation som du efterfrågade. Kristina är inne på det här med matchning – och vilken grupp man sätter samman när man tar in ungdomar. Det är jätteviktigt. Men det kan ändå uppstå dynamik i en grupp, det kan det i alla grupper, som kan bli väldigt tråkig, destruktiv och farlig – och situationer kan uppstå där ungdomarna kan bli väldigt kraftfulla tillsammans och personalen kan uppleva att de

inte har mandat att utföra sitt arbete. Det går inte att nå de här ungdomarna, det går inte att få kontakt med dem, de blir inte följsamma eller man kan inte få ungdomarna att följa det som egentligen skulle behöva följas i arbetet.

Ola:

- Vad gör man då i en sådan situation, för det låter som något som kan eskalera upp – hur hanterar man det?

Lisbeth:

Ja absolut, det är en utmaning kan jag säga, på ett HVB-hem att hamna i det här läget – man försöker att arbeta i dels gruppen, man kan arbeta enskilt med ungdomarna att man försöker sära på dem och ha enskilda samtal. Och utgångspunkten behöver nog vara att ha en förståelse, att det här vill egentligen inte ungdomarna vara i. De mår inte bra av det här och det förstår de själva men de kan inte bryta det här och behöver hjälp med att göra det. Ofta tycker jag man kan komma rätt långt med att göra olika inslag i behandlingen. Men man kan också hamna i ett läge där man kan behöva skriva ut en eller ett par ungdomar, därför att det är för ohållbart och för farligt för ungdomarna.

Och en av de viktigaste utgångspunkterna tycker jag ändå är att ungdomar som bor på HVB-hem och blir placerade i samhällets försorg, har rätt att känna sig trygga där de bor. Och det är vårt ansvar att se till att den här tryggheten skapas där de bor, och då kan man ibland behöva skriva ut ungdomar som inte riktigt klarar av att vara hos oss.

Ola:

- Så att ändra gruppdynamiken; få en mer hanterlig grupp att jobba med...

Lisbeth:

- Men innan dess göra man förstås massa olika saker, för det är väldigt tråkigt att behöva skriva ut en ungdom. Det är inte bra för den ungdomen heller – att placeringen blir avbruten.

Ola:

- Jenny, hur tänker när du lyssnar till det här?

Jenny:

- Ja, det är ju en speciell vårdmiljö – HVB – den här kollektiva kontexten med ungdomar i grupp som kan eskalera eller tas i olika uttryck, men som också kan bli en positiv kraft, det kan ju vara åt andra hållet också. Men sen har vi ju också personalen som grupp – ofta många personal som jobbar dygnet runt i olika arbetslag och så. Det blir särskilda utmaningar, kring det, att ungdomarna har ju också väldigt många vuxna att förhålla sig till i den här boendemiljön.

Ola:

- Om vi fortsätter då med personalens situation, då är det ju ändå så här att det kan ju förstås uppkomma situationer då personalen inte sköter sig på rätt sätt – vad ska man göra då, Jenny?

Jenny:

- Ja, men vi vet ju att personalens attityder och bemötande är en av de viktigaste faktorerna för att få en lugn och trygg och säker miljö – det är det som kan trigga igång ungdomar och också skapa konflikter i personalgruppen om en enskild personal har ett bemötande som är inte respektfullt eller så. Som chef och föreståndare behöver man ju naturligtvis hantera det och ta tag i det. Och när det gäller just personalen och bemötande så ser vi att det är viktigt att man har lite god självkänedom som personal när man arbetar på HVB – att man vet själv vad man går i gång på och triggas av – hur man kan lugna ned sig, vad man kan behöva för stöd av sina kollegor för att lugna ned sig i olika situationer för att inte. Åt andra hållet då, att man kanske drar sig undan när det börjar hetta till eller så.

Som chef/föreståndare så har man självklart ett ansvar att se till att det blir tryggt och säkert och kan då behöva hantera enskilda personal – erbjuda fortbildning, handledning, stöd och samtal.

Ola:

- Tänkte släppa in våra gäster just för att prata kring personalen. Kristina ska du börja där?

Kristina:

- Mmm, en av mina viktigaste arbetsuppgifter, som enhetschef fast föreståndare på Matildagården, är ju att jobba med teamet. Vi är många personer som jobbar på Matildagården. Det är en otrolig tuff arbetsmiljö i perioder. Jag vet att min behandlingspersonal de har behandlingskonferens idag – vi ses hela personalgruppen en gång i veckan och de sitter just nu med ett sådant här fall där vi har många konflikter i huset – och då behöver vi prata ihop oss; vad är det faktiskt som sker i huset? Vad är det som händer i relationerna, och liksom vad behöver de prata ihop sig om?

Men att jobba med teamet – för att komma tillbaka till det – är en av mina viktigaste uppgifter. Och det innebär ju att personalen behöver träna väldigt, väldigt mycket på sina egna färdigheter, när det kommer till att reglera sina känslor, och veta, precis som Jenny säger – vad tycker jag är svårt, vad blir jag arg för, när har jag svårt för att hålla på min professionella roll, när drar jag iväg? Och så behöver vi hjälpas åt att skapa ett tryggt klimat i personalgruppen – där vi faktiskt vågar se hos varandra, och ge varandra feedback. Här så tänker jag att du hade kunnat göra annorlunda, eller man ber om det själv. Och det här behöver vi

jobba med hela, hela tiden för vi jobbar också med barn som säger en sak till mamma och en sak till pappa – liksom säger olika saker till oss i personalen och har olika strategier som har fungerat tidigare. Det här, man kanske spelar ut personalen mot varandra för det har haft en funktion, där vi måste ha ett sätt att jobba så lika som möjligt, följa samma regler – men framför allt jobba med våra egna färdigheter för att kunna vara professionella och hålla det bemötandet och den metod som vi har kommit överens om. Men det är ju ett stenhårt jobb från mig men från varje personal på Matildagården.

Ola:

- Lisbeth, hur tänker du att du får en signal att någon i din personal inte hanterar olika situationer på rätt sätt? Vad gör du då?

Lisbeth:

- Då pratar vi om det, jag och den här personen, eller kanske i grupp och jag tycker att det är viktigt att skapa någon slags förståelse för vad var situationen som hände; vad kände den här personalen och vilket stöd fick han eller hon i den här situationen? Jag tänker att det kanske inte är så viktigt att leta efter om man har gjort rätt eller fel utan mer om att skapa en slags förståelse för det här läget som man var i och kanske reflektera, och tänka kring den här situationen och skapa utrymme för alla de tankar och känslor som personalen och förstås också ungdomen som var med i den här situationen, och utifrån det kanske ta någon utgångspunkt för, för det här gemensamma arbetet som man gör. Och jag tänker att det är ett svårt jobb att jobba på HVB-hem och möta de här ungdomarna som har stora svårigheter, stora behov och behöver väldigt mycket. Det behöver finnas väldigt mycket utrymme för förståelse för vad personalen också kan hamna i.

Ola:

- Ni har ju lång erfarenhet bägge två av det här området. Vad önskar du Lisbeth att du hade vetat när du började med att jobba med de här barnen och ungdomarna? Vad hade du önskat att du vetat då som du vet idag?

Lisbeth:

- När jag tänker tillbaka, alltså jag började jobba inom HVB 1986 när jag gick ut socialhögskolan – det som jag tror att jag har lärt mig genom de här åren det är att vi utvecklas ihop med våra ungdomar. Våra ungdomar hjälper oss att göra ett bättre jobb – jag kan säga saker som vi gjorde på 90-talet, vi gör inte alls så längre och det är mycket tack vare de här ungdomarna som har hjälpt oss att förstå mera av hur vi bör göra, eller behöver göra, för att dem ska bli hjälpta.

Ola:

- Vad var det du gjorde 1990 som du inte gör 2019?

Lisbeth:

- Jag tänker mycket kring det här självskadandet – jag tror man tänkte väldigt annorlunda generellt kring det då för trettio år sedan mot hur man tänker och förstår vad det beteendet står för nu. Och jag tror att dem inte blev bra behandlade när jag tänker tillbaka på hur vi hanterade just självskadebeteende. Och det tror jag inte var specifikt för oss, för jag tror det var generellt hur man tänkte på det beteendet då, och hur vi tänker kring det idag är väldigt annorlunda, och då kunde ungdomarna ibland säga så här, eller under tidens gång har de sagt till exempel: - ja, men när jag behövde er som mest då gjorde ni så här så att jag kände mig som mest avvisad. Det är en sådan sak, till exempel som jag tycker att ungdomarna hjälpt oss att bli att bli bättre på; jag tycker det är en viktig aspekt faktiskt att de här ungdomarna hjälper oss också, att bli bättre. Att utvecklas.

Ola:

- Kristina, vad önskar du att du hade vetat när du började på ditt första HVB-hem?

Kristina:

Jaa, jämfört med Lisbeth här så är jag verkligen en färsking. Jag har jobbat sex år nu på Matildagården. Och något som jag har lärt mig mer om är ju just gränssättning som omsorg – jag tror att när jag började var jag mer liksom ... kunde vara mindre tydlig vilket i slutändan inte hjälpte. Under den här tiden så har jag behövt jobba otroligt mycket med mig själv. Det visste jag inte när jag började. Man behöver hela tiden vara vaksam på sig själv. Var är jag nu i det här? Vad hamnar jag i för känslor? Hur agerar jag nu? Är det ut efter vad jag faktiskt borde göra? Eller agerar jag nu på en känsla, att hela tiden träna på dem färdigheterna, är otroligt viktigt. Och där har jag nog gått på några nitlotter under årens gång men verkligen lärt mig.

Men sen också känner jag igen det här även på de här sex åren att forskning och metod, och det händer mycket, hela tiden!

Och där behöver man också ha med sig, hur jobbar vi nu, och hur jobbade vi för sex år sedan? Det ser ganska olika ut. Och att man hela tiden vågar vara flexibel i när vi lär oss mer om det vi håller på med.

Ola:

- Kloka tankar från er bägge två. Jenny, jag tänker om man jobbar med de här frågorna, vad är det för stöd och hjälp man kan få från Socialstyrelsen, vad gör vi?

Jenny:

- Ja, vad gör vi? Vi har ju faktiskt ganska nyligen publicerat ett kunskapsstöd som vi har tagit fram som en del av ett regeringsuppdrag som handlar just om omsorg och gränssättning om barn och unga på HVB – och även konfliktförebyggande arbete. Och till det här kunskapsstödet finns också en webbutbildning som vi tänker i första hand vänder sig till baspersonal på HVB – behandlingsassistenter, kanske till föreståndare, kanske till personal i arbetsledande funktion. Och så finns det också en studiehandledning till det här materialet som man kan använda som stöd för att jobba med de här produkterna, för att implementera och utbilda sig i arbetsgruppen kring de här frågorna.

Ola:

- Lisbeth?

Lisbeth:

- Jag tänker att det är bra att till exempel ha en värdegrund, och jag tänker att det kan vara bra också att ha en metod som man arbetar utifrån som man också...som personalen kan fortbilda sig i – och då har man också en gemensam plattform att stå på; jag tror att det underlättar och minimerar risker för situationer som kan uppstå. Och sen håller jag med Jenny om att handledning och utbildning är väldigt viktigt i det här arbetet.

Ola:

- Kristina, du ville komma in också?

Kristina:

- Jag ville bara verkligen hålla med Lisbeth i det att det och förstärka det också att vi behöver jobba med forskningsbaserad metoder som personalen ska kunna och känna till och vi ska kunna bli handledda i det. Det måste vara vår ram utifrån vilken behandling vi ger, som ska matcha de svårigheter som barnen har. Sen vill jag också bara poängtera att det är jätteviktigt.

Ola:

- Avslutningsvis då, om jag börjar vill börja jobba på ett HVB-hem, för första gången – och jag ställs inför en svår och en konfliktfull situation – vad är ditt bästa tips till mig, Lisbeth?

Lisbeth:

- Det skulle nog vara att försöka lugna ned situationen, backa, ta hjälp av dina kollegor. Försöka kyla ned det här upphettade läget. Och då kan man ibland behöva göra saker som känns väldigt konstigt eller fel eller ”det är inte alls det här jag ska göra” – men man kan behöva kliva åt sidan och t ex låta någon annan kliva in eller hjälpa en ungdom att själv gå

åt sidan, ibland kan en ungdom behöva gå iväg ut, springa iväg ut och då får man låta den ungdomen göra det. Den typen av råd skulle jag ge dig.

Ola:

- Kristina, vad behöver jag mer tänka på?

Kristina:

- Rådet jag brukar ge är att personalen och de som jobbar hos oss ibland behöver vara trygga med att känna sig osäkra. Vad exakt ska jag göra här nu? Och vara trygga i att, okej, nu känner jag mig osäker. Och landa lite i det så att man inte direkt triggas igång sina känslor och reagerar på dem utan försöka ha lite paus i sitt huvud först även om det är väldigt, väldigt svårt. Och kräver träning. Men för att läsa av situationen och – precis som Lisbeth säger; ska jag gå härifrån nu även om det kanske känns instinktivt tokigt – eller försöka där i pausen när man har huvudet med sig, liksom. Och vara trygg i att så här; första anblicken kanske man känner så här att: oj nu vet inte jag!

Ola:

- Jenny?

Jenny:

- Men jag tänkte på det här som Lisbeth sa att med gemensam värdegrund, för det skriver vi i kunskapsstödet och det finns ju forskning och beprövad erfarenhet som talar just för det att det är så himla viktigt att man har en gemensam plattform där man bestämmer sig på HVB-hemmet: vilka är de viktiga principerna för oss och just när det kommer till gränssättningen – vad är det vi kan kompromissa om i vilka situationer? Och sen naturligtvis alltid att som grupp att personalen vet att det här kan man känna sig trygg i – det här är en typ av situation; det här är så viktigt så att vi inte ska ge vika – men det här är en typ situation som vi kanske kan kompromissa och hitta alternativa lösningar för enskilda ungdomar.

Ola:

- Det får bli sista ordet i dagens avsnitt av På djupet som gränssättning av våldsförebyggande arbete på HVB-hem. Hjärtligt tack Jenny Jakobson, utredare vid Socialstyrelsen för att du ville vara med oss här idag!

Jenny:

- Mmm, tack!

Ola:

- Tack också till dig Kristina Bergmark, enhetschef på Matildagården för att du ville vara med och prata och prata om de här frågorna!

Matilda:

- Tack!

Ola:

- Och hjärtligt tack också förstås till Lisbeth Knutson, biträdande chef på Magelungen utveckling att du vill vara med och ge tips om idag!

Lisbeth:

- Tack ska du ha!

Ola:

- Ni har lyssnat på På djupet och jag som har lett det här samtalet heter Ola Billger.

Slut på textning av avsnitt 72 av Socialstyrelsens podd På djupet